

SZEGEDI HIRLAP.

82-ik szám.

Szerdán, október 16-án 1861.

Harmadik évfolyam.

Megjelenik:

Hetenként kétszer, szerdán és szombaton reggel.

Szerkesztői iroda:

Széchenyi-tér, Pfann-ház, első emelet.

Kiadóhivatal:

Burger Zsigmond könyvkereskedése.

Előfizetési feltételek.

Videkre postán és Szegeden házhozhozással: Egész évre 8 ft., — félèvre 4 ft., — évnegyedre 2 ft. osztr. ért.

Helyben elvitelve a kiadó-hivatalból: Egész évre 6 ft., — félèvre 3 ft., — évnegyedre 1 ft. 60 kr. osztr. ért.

Egyes szám ára 8 ujkr.

Hirdetések:

Az öthasábos petalsor egyszeri hirdetésnél 7 ujkr. kétszerinél 6 ujkr., többszörinél 5 ujkr. Bélyegdíj minden egyes beiktatásért 30 ujkr. A nyilttérben a háromhasábos petalsor igatási díja 20 ujkr.

Az előfizetési pénzek és hirdetések Burger Zsigmond könyvkereskedéséhez címezendők.

Szab. kir. Szeged városának közgyűlése

október 14-én.

A jegyzőkönyv hitelesítése folytán azon pontnál, hol Szeged városának képviselő testülete kimondja, miszerint a széteszlatott országgyűlés „minden tetteit elsőtől utolsóig helyesli és magáévá teszi“, Óvári Lipót képviselő, támogatva Tóth Mihály és Mészáros János által, a határozatot olyképp kívánta utólagosan módosíttatni, hogy abba még e kifejezés: „Deák óvását is“, mint magát a képviselő ur, ki hihetőleg az országgyűlés óvását kívánta érteni, beszúrassék. Mely kívánata azonban azon oknál fogva, hogy a határozatokat hitelesítés alkalmával változtatni nem lehet, teljesítenél maradt, oda utasítván az indítványozó, hogy ha e tekintetben változtatást kíván, azt külön indítvány alakjában terjessze elő.

Elnök polgárnagy jelentést tett a közbiztonság és közegészség állapotáról. És pedig az elsőre nézve örömmel jelenti, hogy a közbiztonság a lefolyt hónapban nagyobb mértékben meg nem zavartatott, s csakéylebb lopásokon kívül, melyenek mindig vannak, nagyobb kicsapongások nem történtek, úgy hogy a városi börtönökben 51 elítélt és 35 vizsgálat alatti, tehát összesen 86 rab van. A közegészségi állapot, noha a halandóság szeptemberben valamivel nagyobb volt, lévén 133 halott, szinte nem nyugtalanító. De a gazdasági állapotokra nézve ez kevésbé mondható. Nem elég, — ugymond jelentést tevő polgárnagy ur — hogy az adóharácsolók zaklatásai meg sem szűntek, de egy új egyiptomi csapás is fenyeget bennünket — a keleti marhavész, mely annál aggasztóbb, mivel nemcsak a szomszéd megyékben, de Csongrádban is, névszerint H.-M.-Vásárhelyen is már mutatkozott. A város határa ugyan még menten maradt, és a tanács nem is késelt az előintézkedéseket megtenni, különösen az elzárást alkalmazni, minélfogva az utósó sz. Mihálynap vasárkor a Tiszán s Maroson át marhák nem bocsájtattak. A marhák közt mutatkozott kisebb bajok, mint szájfájás stb. a rendkívüli hosszas szárazságnak tulajdonítandók.

E jelentés után mindenekelőtt a m. k. helyt. tanácsnak legújabbán érkezelt intézvényei vétettek tanácskozás alá, ezek sorában első helyen az, mely mind a közgyűlések, mind a tanácsülések jegyzőkönyveit esetéről esetre nyolc nap alatt rendeli felküldetni. Ez intézvény hosszabb vitára szolgálhatott alkalmat.

Óvári Lipót a törvény világos rendeletére hivatkozva, mely szerint Magyarország szabad ország, mely pátensek által nem kormányozható, fölemelti különösen az 1680. 1741. 1566. és 1610-diki törvényeket, melyeknek értelménél fogva a törvénytelen pátensek nem teljesíttendők. Ily törvénytelen rendelet a helytartótanácsnak feloyasott intézvénye is, miután annak teljesítése az autonómiaival, melylyel az 1848-ki törvényhozás a sz. k. városokat a megyék formájára felruházta, homlok-egyenesen ellenkezik. Ennélfogva ez intézvényt is, mint törvényeinkbe ütöközöt félretétetni indítványozza.

Vadász Manó főbíró ellenkező véleményben van. Figyelmezteti a közönséget azon körülményre, hogy abnormis állapotban vagyunk, úgy hogy azt sem tudjuk, kitől függünk. A helytartótanácsnak el nem ismerése ellenkező nemcsak eddigi eljárásunkkal, de e hatóság létezésével is. Megválasztatni — ugymond — hagyjuk magunkat a helyt. tanács intézvénye folytán, miután szóló volt az, ki a választásokat a kormányzéknel Szegedre nézve kieszközölte. A városi hatóság határozatai az 1848. törvények szerint is a miniszteriumnak fölterjesztendők, nem azért, hogy azokat ott megváltoztassák, vagy megsemmisítsék, hanem csupán tudomásul. Nem tartja ildomosnak a hatalmat magunk ellen provócalni; miután nincs okunk rettegni a világosságtól és a határozatok köztudomásra juttatásától. Lásza a nép is, mi rá nézve csak megnyugtató lesz, hogy mi nem félünk a nyilvánosságtól, hanem határozatainkat bátran terjesszük a felsőbb

hatóság elé. Indítványozza ennélfogva a jegyzőkönyveknek, de csupán tudomásul vétel végett, másolatban felküldését.

Mészáros. A közgyűlés elvégezte, hogy a helytartótanácsal nincs semmi összeköttetésben. A helytartótanács nem miniszterium.

Elnök oly végzést, melyent előtte szóló említ, nem ismer; pedig ő szokta a végzéseket kimondani, tehát csak kellene róla tudomással birtania. Azt kimondta a közgyűlés, hogy törvényes dicasteriumnak el nem ismeri; de a vele való érintkezés elkerülhetetlen. Hiszen éppen előtte szóló is elfogadta a helytartótanács eszközlése folytán számára kiadott és külföldre szóló utlevelet.

Rigó János erősíti oly határozat létezését. Nemcsak hogy törvényes hatóságnak el nem ismerete, de midőn a tisztviselők fizetése volt szóban, szinte visszautasította beleavatkozási követelt jogát. A legnagyobb következetlenség volna, most e parancsának engedelmességedni. Mibelyt a jegyzőkönyvek felküldetnek, a függést implicite elismerjük. Ragaszkodjunk azon határozathoz, hogy a helyt. tanács nem törvényes dicasterium, annál inkább, mivel úgy viseli magát, hogy törvénytelen rendeleteket bocsájt ki.

Elnök. A tisztviselők fizetési iránti határozatot is felküldtük tudomás végett; de azt nem ismerjük el, hogy joga volna azon változtatni. És ezt jövőre is megteszszük, habár a jegyzőkönyvek fel is küldetnek.

Tóth Mihály nem volt ugyan az első gyűlésekben, de tudja, hogy az 1848: XXIII. t. c. a sz. kir. városokat önállóknak nyilvánítja törvényes felügyelet mellett. De ki gyakorolhatja törvény szerint e felügyeletet? A miniszterium. Ha volna magyar miniszterium, akkor ő is fölterjesztetni kívánná a jegyzőkönyveket. Abból pedig, hogy eddig érintkezésben voltunk a helyt. tanácsal, nem következik, hogy ezután is legyünk. A törvény egyetlen fegyverünk; ehez ragaszkodunk. E szerint a jelen intézvény egyszerűen tudomásul veendő.

Kolb tanácsnok a fölterjesztés mellett nyilatkozik; mert 1) miniszterium nincs, ezt tehát a helyt. tanács pótolja; mert 2) okvetlenül szükséges a felügyelet, mely a miniszteriumot pótolja; 3) mert a város a helyt. tanácshoz folyamodott decemberben, hogy magát szervezhesse, ha tehát most el nem ismerjük, önmagunk létét fognák megtagadni; végre 4) mert az önkormányzat nem ellenkezik a felügyelettel.

Müller János egyszerűen a fölterjesztés mellett nyilatkozik a főbíró ur által előterjesztett okoknál fogva.

Burger Zsigmond a fölterjesztés mellett nyilatkoznék, ha ez által az alkotmányt nem látná fenyegetve. De éppen azért nyilatkoznak ellene egyhangulag a megyék és városok. Nem akarunk mi azért szakítani a kormánylyal, nem kívánjuk kihívni; de ez által siettetni akarjuk, hogy legyen alkotmányos kormány. Máshol nem gondolnak azzal, mi következzék az ily megtagadásnak magukra a törvényhatóságokra nézve: feloszlatják-e őket, vagy nem. Azonban azon esetre is, ha a többség oda nyilatkoznék, hogy hódolni kíván a helyt. tanács parancsoltjának, a fölterjesztés csak óvásunk kijelentése mellett történjék.

Óvári József: Szavazatra kívánja a kérdést bocsájtatni.

Bérczy Antal főkapitány: Tudomás végett fel akarja a jegyzőkönyveket terjesszteni. A függetlenség, melylyel a szab. kir. városok felruháztattak, nem azt jelenti, hogy semmit se tudassunk tetteinkről a felsőbb hatóságokkal, és hogy azért, mert miniszterium nincs, senkitől se függjünk. Nem keressük mi a sötétséget, nem titkoljuk határozatainkat. Mert ez abnormis függetlenség volna. Azonban nem ért egyet Kolb tanácsnokkal, hogy ha netalán változtatni akarnák határozatainkat, akkor is hódoljunk; mert e feltétellel nem kívánja szóló fölterjesztetni. Ha végzéseinkkel ellenkezőt akarnak, azt el nem fogadjuk. Nézzük csak, hogy

áll a praxis? Ha most nem terjesszük is fel határozatainkat, az előzmények mást tanúsítanak. Hiszen mióta a hatóság létezik, mindig érintkezésben volt a helyt. tanácsal, vele mindig levelezett és most is levelez, mivel a nem létező miniszteriumot pótolja. Törvénytelen ugyan, az igaz, de elkerülhetetlen. Az 1848. törvények értelmében magyar udvari kancellária sincs, és mégis levelezünk vele, feleltünk leveleire, mivel szükségünk van közegre, mely által nyilatkozunk; másképp anarchia fogna lábra kapni. Az országgyűlés a kancellár ellenjegyzésével ellátott összehívó levél folytán jött össze, holott ezt az egész ország törvénytelennek tartotta; és ismét a kancellár ellenjegyzése mellett oszlattatott el, és — engedelmeskedett. Azonban szóló is csak tudomás végett ohajtja a jegyzőkönyveket fölterjesztetni.

Varga Pál a gyakorlati életre hivatkozik. Elkerülhetlen szükségnek tartja a fölterjesztést. Ha nem terjesszük, azt bizonyítjuk, hogy túlméltunk a kellő határon. De azért is szükséges, hogy legyen bíró, ha a közgyűlés a tanácsal összettközésbe jöne (?). Vagy felruházzuk-e a városi tanácsot minden visszaélésekre? E szerint a helytartó tanácsal való viszony fenntartása jogaink megvédelése tekintetéből is szükséges.

Rigó a főkapitány azon állítása ellen, hogy a fölterjesztés nem elismerése az intézkedési jognak, hasonlattal felel. Ha szóló felszólíttatná a kapitányi hivatal, hogy küldje meg a jelentést, melyet a tanácsnak tenni fog: mit felelné erre? megküldené-e? Nem azt fogná-e mondani: mi köze hozzá? Mondjuk ki tehát egyenesen, hogy a helytartó tanácsot nem ismerjük el felettes hatóságnak. Varga Pál állításaira nézve, éppen ellenkezőt tart szükségesnek. Lépjünk fel már egyszer határozottan, hogy szűnjék meg a kormány az alkotmányosság köpönyege alatt absolutismust gyakorolni! (Helyes!)

Bérczi: Habár sokan mondják, hogy „helyes“, én nem mondhatom annak. Más tényezők lesznek annak elődézésére. A felhozott hasonlat, mint minden hasonlat, sántít. Egészen más viszony van a helyt. tanács és sz. kir. Szeged városa hatósága közt, mint Rigó ur és a kapitányi hivatal közt, ki nem is hivatalnok. Ha el nem ismerjük a helyt. tanácsot, miért fogadtuk el eddig leveleit? miért intézkedtünk felszólításaira politialis tekintetben?

Tóth Mihály újra az 1848: 23-ra kivátozik. De kivilhetetlen is szerinte a helyt. tanács kívánata, amennyiben a jegyzőkönyveket 8 nap alatt követeli felküldetni. Akkor a csak közgyűlésben hitelesíttetni szokott jegyzőkönyveket az 1823: XV. t. c. szerint mindjárt másnap kellene hitelesíteni, csak az utósó napi jegyzőkönyv maradna más alkalomra.

Szabó János szerint ha Szeged városa ország volna, és nem tartoznék felelni, akkor igen is nem volna szükséges a fölterjesztés. A városi hatóság ki meri mondani, mit végzett.

Kremlinger Antal: Sokat lehet e kérdés mellett és ellen felhozni. Szóló nem akarja az elmondottakat cáfolni. De kérdi: mi által kormányoztatik művelt nemzet? Erőszak által-e, vagy ildomosság által? A kormányzék követeli a felküldést; az ildomosság tanácsolja ennek teljesítését. Az írás is azt mondja: legyetek okosak mint a kigyók és szelidek, mint a galambok. A kigyó veszély idején föllemeli fejét, hogy azt biztosítsa a megtérés ellen. Oselekedjünk így mi is a törvényes korlátok között. Tudomás végett felküldetni kívánja a jegyzőkönyveket, hadd lássák, hogy azok semmi törvénytelen nem tartalmaznak.

Magyar János kérdi: törvényes-e a helyt. tanács? Nem. De azért tudomásul fölterjesztendők-e a jegyzőkönyvek? Igen, éppen úgy, mint a fizetéséről szóló határozat. Ezzel nem ismerjük el a függést. Ezt akkor tennők, ha a netalán teendő változtatásokat is elfogadjuk. Terjesszszük föl tehát tudomásul, s ha ellenkező rendelet jó, azt el nem fogadjuk.

Gr. Károlyi Sándor mindenekelőtt közö-
netet mond megválasztásáért. Azt mondják, úgy
folytatja a nemes gróf, hogy maga a följertesztés
még nem törvénytelen, hogy ez a fönnálló körülmé-
nyeknél fogva elkerülhetetlen szükség. Azonban
szónok véleménye szerint az egész ügyet nem kell
úgy tekinteni, mint a jelen pöre körülménye mutatja.
De szükséges a multba visszapillantásunk, és ezt is
vegyük figyelembe. Azon politika, a területi politiká-
politika, mely mintegy tíz hónap előtt bizonyos
okoknál fogva elfogadtattott; a jelenben már
elvesztette alapját. Most többé nem szabad szemet
hunyni a nyilatkozó törvénytelenésekre fölött,
noha az a közel multban is mindig csak világos
óvásokkal történt. Ma már nem azon körülmények
között vagyunk, mint ezelőtt tíz hónappal. Akkor
azt akartuk, azt kellett akarunk, hogy az országgyűlés
létrejőjön. Most már ez ünnepélyesen kinyilatkoz-
tatta, mikép békülhet meg az ország, kimutatta az
ösvényt, melyen haladni kell: a törvényesség terét.
Ha a célt elérnie nem sikerült, az nem a nemzet
hibája, hanem a hatalomé. Az országgyűlés ennek
folytán úgyszólván szétkergetett; ennek kell
megtörténnie a törvényhatóságokkal is; mert ezek
el nem válhatnak az országgyűlés végzéseitől.
E szerint a törvényes térről eltérni nem szabad,
ha az országgyűlést meghazudolni nem akarjuk.
Hogy tehát haladhassunk, a passivitas terét
kell elfoglalnunk. Ha másképp tennék, akkor az
örvény szélére jutnánk, s ki ezen jár, könnyen
beleesik. Tartsuk föl a törvényes vonalt mindnyájan,
noha ez nem könnyű feladat. Veszedelmes, mert
keskeny tér ez, hol egyik oldalról a törvénytelen-
ség mélysége fenyeget, a másikon pedig csak egy
vonalni ter van, melybe kapaszkodhatunk. Mi a
törvényhatóságok szétosztását illeti, ez előbb
utóbb be fog következni valamennyi törvényhatóságnál
vagy saját határozatuk folytán, vagy erőszak által.
Ez vár ránk is, ez lesz vége minden törvényhatóságnak.
Nem kell tehát többé áldozatot hozni a törvényesség
rovására illusorius szabadságért, mi nem egyéb,
mint gúny e szent szóval. (Éljen!) Nézzünk körül!
— A törvényhatóságok eltűnnek egymás után.
Többé nincs választás; egy hónappal előbb
vagy utóbb, úgy is szétmegyünk. Nincs tehát
többé semmi ok engedni, hol a törvényességről van
szó. Feladatunk a törvényes uton haladni előre,
alku, föltétel nélkül. Azt lehetne talán ellenvetni,
hogy egy, két hónap előtt másképp beszéltem.
És ez igaz. De akkor még próbálni akartunk,
hogy talán egy bekövetkezendő ministerkrisis
segíteni fog rajtunk. Az óta volt alkalmunk a
ministerium erőségeről meggyőződnünk, úgy hogy
most többé ily változásra nincs kilitás. Ne nyujt-
sunk tehát nekik magunk segítségét, hogy saját
kárhoztatásunkat aláírjuk. (Éljenés.) Lehet
súlyos lesz az állapot, mely ránk vár; de annyi
bizonyos, hogy tartós nem lehet. Magyarország
kérdése, tudja ezt egész Európa, csak idő kérdés.
A közvélemény mellette erős, és Ausztria egész
Európában kisebbségben van. Az ügyeknek meg
kell változni; és ezt magunk is siettetjük, ha az
országgyűlés tetteit magunkéivá tettük. (Hosszas
éljenés.)

Elnök polgárnagy a beszéde néhány észrevételeit tesz. A kifejtett politikát magának is
vallja. De követni akarja híven az országgyűlés
eljárását. Ez is meg volt győződve, hogy a föl-
íratnak nem lesz sükkere, de azért tágitott és nem
ragaszkodott a határozathoz, hanem ildomoságából
fölrít. Az okt. 20-ki diploma is alkotmány-alan;
de az ildomoság elfogadtatta. Szeged városa sem
ismerte el törvényeseknek a mostani kormányzé-
keket. És midőn ezek a fizetések iránti határozat-
ot követelték, tudomásul fölterjesztetett, nem gon-
dolván azzal, helyben fognak-e ott hagyni vagy
nem. Érintkezni azonban kénytelen volt a helyi.
tanácssal úgy szólván, mint szükségesség roszszal.
Különbön a közt nem lát nagyou lényeges külön-
séget: akár azt mondjuk, hogy a leiratot tisztelet-
tel félretesszük, akár pedig azt határozzuk, hogy
a jegyzőkönyveket fölterjeszszük ugyan, de csak
tudomásul. Ha pedig el kell oszlnunk, jól van,
oszoljunk el; de ha kötelesség a tért a becsü-
letes lehetőség megtartani, megtartandónak véli;
az az elosztás bizonyosan be fog következni. —
Szólván politikája: hogy ha már bekövetkezik a meny-
kőcsapás, mely minket innen lezorít, annak oka
legyen olyan, melyet az utósó kanászgyerek is meg-
ért; legyen a törvénytelen parancs olyan, hogy
mindeki megértse. Az ily subtilis kérdést, mint
a jelen, a nép fel nem fogja, és úgy tág tér nyil-
nék azon alapostoloknak ámitásokra: ime cserben
hagyták a népet, midőn a tanács legszükségesebb
volt; noha úgy hiszi, hogy a kormány sem fog
e kérdésnek oly nagy fontosságot tulajdonítani,
hogy azon örömet tegye meg nekünk, miszerint
ezért oloszlasson.

Gr. Károlyi helyesli azon ohajtást, hogy a
felosztás legközelebbi oka olyan legyen, melyet
mindenki megért. Ő csak általánosságban nyilat-
kozott, s elveit a jelen kérdésre alkalmazta.

Szavazásra boesátván a kérdés, azon föl-
szólításra, hogy a kik a felterjesztést ohajtlák,
álljanak föl, nagy többség ülve marad; megfordít-
tatván a fölshólitás a nagy többség föláll.

Polgárnagy: Ne tegyen a város olyat, a

mi nevétség. Midőn a város egyik követé haza-
jött, akkor hoztunk határozatot, mely a tett indít-
ványt egészen magában foglalja. Ha most azt
mondanók, hogy az országgyűlés ezen meg ezen
tettet is helyeseljük, az olyan volna, mint ha
valaki azt mondaná, hogy valamennyi bütő a-tól
z-ig; más meg azt követelné, hogy mondassék ki:
de az ő bütő is. Ez nem volna egyéb, mint
időn kívüli majmolás. (Helyes. Maradjon.) Az
indítvány eszerint elvettetik.

Ezután a honvédség-egylet iránti helyi.
tanács leirat fölötti vitakozás következett. Melynek
részleteit kénytelenek levén lapunk jövő számára
hatalasítani, most csak azt emlíjük meg, hogy ez
egylet további fönnállhatása iránt fölvilágosító föl-
íratnak a helytartó tanácshoz felküldése határozat-
tott. Sz. L.

(Folyt. köv.)

A szegedi tanyaiskolák.

(Vége.)

A lelkézési missiók- s tanyai vallásoktatással
kezdetet adának egyszersmind a tanyai iskolázás-
nak is.

Ugyanis: miután a szeged-belvárosi prépost
s plebánus kezdeményezése folytán a lelkészek által
1839—40-ben felállított s ugyan az ő költségű-
kőn három éven túl fenntartott úgynevezett „ingyen
iskolák“ — melyeknek voltak palánkban a móravá-
rosi és kálváriai, felsővárosban a tabáni, alsóváro-
son az alvégi, ugyszintén az új-szegedi és röszei
is — az 1844-ik évi szeptember 4-én ő Felsége V.
Ferdinánd magyar király által kibocsájtott felsőbb
rendelet következtében megállapítottak: a fáradhat-
lan férfiak gondjait a tanyai gyermekek kikép-
zése-s oktatására fordíták.

Említők már, miszerint az alsóvárosi lelkész
nt. Melicher János még 1837-ben nyitott egy
iskolát Zabosfján, mely ugyanazon lelkész buzgó
ápolásai s ébresztetései folytán csakhamar erőre
is kapott.

A buzditó beszéd hatott, a jó példa vonzott.
A tanyai hívek végtére belátván az oktatás jóté-
kony hatását, vetélkedve állítanak iskolákat, s azok
számát rövid idő alatt hétére szaporíták.

A tanyaiskolák helyiségeit sokáig egyes jó-
lelkű gazdák által e célra átengedett, vagy pedig
az illető plebániái egyház költségén kibérelt házak
szolgáltak, s náluk a tanítók, minden egyes gyer-
mek után járandó 30—48 kr tanpénzi fizetésük
mellett sorbatartás utján élelmezettek, mely
körülmények, jóllehet, a tanyaiskolákat valami ki-
tűnő fényes polcra nem állíták, — azonban annyira
mégis megerősíték, hogy még a forradalom —
mely a városi iskolák nagyobb részét bezárta —
sem volt képes azokat eltörölni.

A tanyaiskolákat később nem kevés bőkezű-
séggel áraszták el nsgos és ft. Oltványi István
csanádi káptalani nagyprepost a szegényebb tanu-
lók részére tett 1852-ik évi kegyes alapítványával,
valamint a szegény tanítókat többször pénzsegély-
ben részesítő boldog emléktű megyés püspök, kik-
nek evangéliumi fáklyaként világító példái csak
öszönül szolgáltak arra, hogy a ns. város szinte
felkarolja a népnevelés e szépen fejlődő ügyét,
s nagylelkű áldozataival biztosítsa annak lételet.

Ezen áldozatok elsője a tettes ns. városi tanács-
s közsegeválasztmányának, a népnevelés ügye
előmozdításában már régtől fogva fáradozó szegedi
elemi iskola-igazgató fölterjesztése folytán 1853-ik
év april havában tett azon valóban nemes határozata
volt, melylyel a harmincas számot megköze-
litő tanulókkal ellátott tanyaiskolák fenntartására 50
pfrt segélypénzt utalványozott.

Eközben Csongrádmegyében egy cs. hivatal-
nok emelte föl szavát, ki arra látszik teremtette
lenni, hogy mások béketűrését próbára tegye; ezen
ur, hogy civilizáló képességét valahol mégis csak
érvényesítse, miután a városi tanodák ellen nem
szólhatott, a szegedi tanyák valláserköles állapotát
oly szomorunak festé, hogy az embernek olvasá-
sakor önkénytelenül is Jeremiás siralmai jutnak
eszébe.

Ily rajzok s több fölfelé küldözgetett ál-
s ferde tudósítások folytán a budai cs. kir. helytartó-
sági osztály az 1853-ik évi novemb. 21-én 21557.
sz. a. kelt s Csongrádmegye cs. k. főnökéhez inté-
zett egy rendelettel ráparancsolt Szeged város tanácsára,
hogy a tanyákon iskolákat állítson, s azokat berendezve
célszerűsítse; minek következtében valamint a nép
űdvén fáradozó elemi iskola-igazgató buzditásai,
de leginkább a cs. k. megyefőnök sürgetései folytán
a tettes ns. városi tanács s közsegeválasztmány,
mely kétségtől a város pénzerejéhez képest önkényt
is meghozza vala az úgy edesebben esendett
áldozatot: a már régóta fenálló hét iskolát
tiz rendes s három mozgó iskolával szaporítá;
sőt mi több, egyenkint 780 p. frtba kerülő
csinos iskolaházakat építtetett, s ezeket
úgy, miként amazokat, telkekkel ellátva s a
tanítókat rendes fizetéssel díjazva, a tanyai
iskolázást rendszeresíté és megerősíté.

Innét láthatja az államminiszter ur, hogy a
szegedi tanyaiskolák korántsem Thun-születtek,
mint ahogy általa mondva volt; éltek azok már

ezelőtt 20—25 évvel, éltek és pedig minden tel-
akadás nélkül akkor is, midőn a műszak szeretett
csendjét a harci-zaj s fegyverzörej válták fel. Ami
azután történt, az csak a megkezdett épület foly-
tatása volt; amde a dicsőség nem a folytatókat,
hanem az uttörőket illeti, mert a közmondásként:
csak az első lépés nehéz.

S mégis azt mondja az államminiszter ur,
hogy Thun gr. érdemi meg a tanyaiskolákért há-
lankat; mert ő alatta a vallás lángja (a tanyaisko-
lák által) oda is elvitetett, hol még a keresztény-
ség is alig volt azelőtt ismert. A mondottakból te-
hát el kellene hinnie a világnak, hogy a szegedi s
más pusztákon az abszolút rendszer előtt egyedül
csak vad emberek laktak, kiknél az Isten s hit-
ismeret a magasztalt civilizátor föllépte előtt csak
pium desiderium volt, s nélküle az is maradt
volna. Én pedig csak ohajtom, vajha az ily vad-
nak kiáltott pusztákon, melyeken előbb minden
egy ember lelke tárt könyv volt, amelyből egye-
dül csak őszinteséget lehetett olvasni, a mult ren-
szerrel járt erkölcsi és vallásos különbűség
soha fel ne ütötte volna tanyáját!

Igen, ily uton haladt a mi civilizáltatásunk,
sőt hogy sikeresebben terjedjen a nyugatról beho-
zott mivelődés (?).

(*) még a kath. papságot is beamterekké akarják tenni,
hogy így a statsdogmák kivételében az ekze-
kutori szerepet rájuk ruházhassák. Ezenfelül
revizió alá veték az egyházi éneket; sőt mi több,
igen mi több, — mert azt még a pogány török
sem tevé — ugyanazon kormány, mely egyház-
szabadságot hirdete, ákeisz alá veté azon bort
is, melynek az rendeltetése, hogy az Ur oltárán
Jézus Krisztus szent vérévé változtassék. (**)

Ilyen volt a mult kormány vallásterjesztése;
nem építő, hanem inkább romboló; ez is magán
hordá az abszolút rendszer alkotóinak eszméit: átkot
hintett áldás helyett. Engedje a Mindenható,
hogy soha vissza ne jöjön az ily civilizáci-
ció átkos országa! Varga Ferenc.

Helybeli ujdonságok.

— (Új-szegedi tanodaügy.) Mult vasár-
nap délután ment végbe az első tanügyi gyűlés a
hívek lelkipásztora, ft. Kreminger Antal prépost ő
nagysága elnöklete alatt a helység házában. A la-
kosság szép számmal jelent meg e saját sürgetős
érdekekben tartott tanácskozányban; városunk ré-
széről t. Szluba tanácsnok ur, ft. Tóth János elemi
tanodaigazgató ur, Kovács István építész s e lapok
szerkesztője voltak jelen. Az elnök a szülők szí-
véhez szóló lelkes beszédben adá elő a nevelés szent
ügyét, valamint azt is, hogy 1839-től három évig
már volt e községnek tanodája; de a sok egymás
után következő elemi csapástól meglátogatattva, nem
volt képes önerejéből tanodáját tovább föntartani;
s így az három évi tengődés után megszünt. Jelen-
leg számos szegedi lakos segítkezése mellett az
első év költségei némileg fedezve lévén, felszólitá
a lakosságot, hogy házaspáronként ajánljon a fel-
állítandó tanoda feltartására bizonyos meghatározott
összeget. E felszólitásra a község nevében 1 o. é.
forint ajánlatott meg páronként, valamint azt is
kijelenté a község, hogy ha Szeged városa mint
földesur tanodahelyet leend szives ajándékozni a
községnek, készséggel fog saját költségén tanodát
építtetni. Több lelkes anya előlegesen is felajánlá
a községnek lévő járandóságát a szent ügyre, mely
szép lelkesedése e községnek valóban nem válik
szégyenére azon derék szegedieknek, kik példa-
adásul filléreiket az új tanodára felajánlák. A köz-
ségnek körözött iven bejegyzett összeg a tanodai épít-
let kibérlésére fog fordítatni; a szerkesztőségünk-
nél beadott iven begyűlt összeg, eddigelé 389
frt, már a takarékpénztárba van letéve, melyből ad-
díg is, míg a község a várostól kiesedezendő tel-
ken tanodát építend, az új tanoda szükségletei fog-
nak pótolatni. Eként áll az egy hó előtt megpen-
ditett ügy, mit azon derék polgártársainkkal is ki-
vántunk tudatni, kik készséggel járultak a nevelés
szent ügye előmozdítására. A tanodára előlegesen
kiszemelt helyiség elég tágas arra, hogy az első
kezdeményezés igényeinek megfelelően; a nevelés
ügyét pedig ft. Kreminger Antal prépost ur s a
szegedi elemi tanodák hazaszerte ismert derék igaz-
gatója, ft. Tóth János ur kezeikben elég biztosak-
nak hisszük arra, hogy a kezdemény zsenyéjének
sikerese fejlődése iránt teljes nyugodtsággal legyünk.

—a. A mult vasárnap rendezett második mű-
kedvelői előadás szépszámú közönséget varázolt
ismét egybe. Ez esteli előadást a „Gyilkos“ ci-
mü vigjáték nyitá meg, melynek folytán a vig han-
gulatba jött közönség többszöri tetszésnyilatkozattal
s virágkoszorúkkal jutalmazta a derék szereplőket.
A két darab közti szünidő alatt Petöfinék „Magya-
rok Istene“ című költeményének szavalása, vala-
mint a „Kesergő leány“ című kedves dallam

*) Meg fog boesájtani az érdekes cikkirő, hogy ki-
hagyott sorait e pontokkal jelöljük. Szerk.

**) A helybeli acciss-bérlők vallásos érzülete becsüle-
tére legyen mondva, hogy ők későbbiek voltak az áldozati
bortól járt díjat elengedni, mint a kérelhetlen fináncminis-
terium. Szerk.

enekese ez esu eiveink gyöngyvet kepezek; a harmadik szavalmány hosszúsága miatt némileg fárasztóan hatott a hallgató közönségre. A „Nevelő keresztetik“ című vigjáték előadásában a rövid előkészületet tekintve, műkedvelőink szinte szép szorgalmat tanúsítanak. E darab teljes sikeréhez sebes és élénk előadás kívánatik, mi legelsőrangú színészeinknek sem mindenkor sikerül; azért ami kívánivaló mutatkozott az előadásnál, az inkább a rögöztötségnek róható fel, nehogy a továbbra halasztott előadás által a már jelentkezett színészek föllépésükben hátráltassanak. Ezen előadásból befojlt összes jövedelem 246 frt. A kiadásokról jövő számunkban teendőnk említett.

— F. hó 14 én a esongrádmegyei gazdasági egylet közgyűlése, mint jelentve volt, végbe is ment. A gyűlés tartalomdus eredményét az idő rövidsége miatt csak jövő számunk hozandja. Előlegesen csak az új titkárválasztást említiük meg, mely bizalmas megtiszteltetés e lapok szerkesztőjét érte, ki e hivatalt ideiglenesen minden díj nélkül vállalta el. Hasonlag az egylet eddigi derék pénztárnoka Zsótér Andor ur fizetéséről az egylet pénzviszonyai jobbra fordultaig önként lemondott.

— (Uj színházi élv.) A fővárosban s Aradon is nagy tetszéssel működött híres Kaucuk-ember — Arletto — ma tartja társaival együtt első mutatóványát. Mint a lapok írják, testmozgási ügyességük az eddig látott gymnastákeit meghaladják. Ugy halljuk, négy előadást szándékoznak városunkban rendezni.

— Egy hegedűművész nő mégérkezéséről is értesültünk, neve Dekner Sarolta. Ez ifju művész az ismert Ridley-Kohne növendéke. A hazai lapok olvasói előtt bizonyosan ismert lesz e művész neve, ki Pesten, Miskoleon, Temesvárott kitűnő művészi tehetségének közösen elismert jelét adá. Kíváncsiak vagyunk öt e hét folytán rendezendő hangversenyében hallani!

— Tegnap délelőtt 10 óra tájban felsővárosban a templom közelében egy ház gyuladt ki, de a rögötni segély nem hagyta a tüzet tovább terjedni. — Estve felé újra tűz támadt a buzatér délnyugoti sarkánál, a nyűlkorcsma mellett s több udvarházon kívül egy magtár is lángok martaléka lön. E magtár — ugy halljuk — biztosítva volt. A tűz csaknem olthatlan a sok gabnakészlet miatt.

— Az uj-szegedi tanoda alaptökejére követ-

kezű újabb nemeskeblti adakozók neveit van szerencsénk közzétenni: T. Osztróvszky József polgárnagy ur mint ivtartó 2 frt, Vadász Manó 1 frt, Bérczy Antal 1 frt, Szeghő János 1 frt, Szabó Imre 1 frt, Mihályffy Ferenc 1 frt, Molnár Márton 1 frt, Weiner Mór 1 frt, Ausländer Simon 2 frt, takarékpénztár 20 frt, Wöber György 1 frt, Endrénny Antal 1 frt, Szivesy József 1 frt, Keresztury János 1 frt, Erőskövy Ignác 1 frt, Kárász Benjámin 5 frt, összesen 41 frt. — Kovács István építész ur ivén ufolag a következő lelkes nevelésügybarátok járultak a nemes üggyhöz: Pacsirta 20 kr, Klimay Ede 30 kr, Gruber János 30 kr, Bőresök Mihály 1 frt, Kulicics Miksa szabómester 20 kr, Herbach János 50 kr, Erdélyi József 50 kr, Varga József 1 frt, Hoffman Mihály 1 frt, Bellér Péter 1 frt, Szmetán fakeskerkedő 40 kr, Sárt Erzsébet 50 kr, Jéger Emilia tanitónő 1 frt, mely összeget az ezen iven már közlötthez hozzáadva, tesz 60 frt 55 krt. — Szűtes Ferenc ur ivén: Kovács István csendbízott 30 kr, Rokoszinyi Pál 50 kr, K. I. 10 kr, Szűtes Ferenc szűteszabó 2 frt, öreg Hódy Imre 1 frt, Szél András 40 kr, Pálffy Sándor 1 forint, Csonka Ferenc 10 kr, N. N. 10 kr, Berta Imre 3 kr, Vida Ferenc 1 frt, Csonka Vince 50 kr, Mészáros Sándor 10 kr, N. N. 20 kr, Bozsó Imre 30 kr, Szűtes Ferenc cserépegető 5 frt, összesen 12 frt 63 kr. — Bakay Nándor ur ivén: Bakay János 50 kr, Bakay Nándor 50 kr, összesen 1 frt. — Szerkesztőségünkél újabb Sz... J... Pestről 1 frt; ezenfelül t. Szivesy József ur a takarékpénztári könyvecskét a szent cél iránti figyelemből saját zsebéből fizette meg.

Hazai tudósítások.

— Ő Felsege f. hó 9-én d. e. 11 órakor fogadta a horvát-szlavon országgyűlés küldötтей, a horvát-szlavon kir. kormányzék elnöke jelenlétében és az országgyűlési feliratot átvenni méltóztatott.

B. Kuslán a feliratot ő Felsegének következő, horvát nyelven tartott beszéddel nyújtotta át:

„Cs. k. Apost. Felseg!”

„Legkegyelmesebb ur!”

„A horvát-szlavon országgyűlés megbízásából s Felseged legmagasb jóváhagyása következtében azon nagyfontosságú hivatás bizaték reánk, Felse-

gednek azon országgyűlés f. é. sept. 24-ki üléséből Felsegedhez intézett feliratot ányujtani.

„E feliratban mindenekelőtt a horvát-szlavon nemzet legstürgösb kívánatai és legigazságosabb követelményei egyesítvek, s ezeknek tökéletes teljesítését e nemzet jóléte és nemzeti fenállása egyedüli biztosítékának, s azon egyik legfőbb alapnak tekintti, melyen Felsegednek trónja támaszát találja. Ezután következik a válasz Felseged legmagasabb előterjesztéseire, melyben a horvát-szlavon nemzet történeti, nemzeti és politikai nézetei, valamint Felseged legmagasb uralkodóházának jól felfogott érdekei egyaránt tekintetbe jöttek.

„Midőn mi, mint Felseged leghívebb népének küldötтей, a jelen feliratot Felsegednek a legmélyebb alázattal ányujtani szerencsésnek vagyunk, kérjük, méltóztatssék Felseged azt legkegyelmesebben elfogadni, és Felseged dicső ősei, I. Ferdinánd és III. Károly magasztos példájára, a horvát-szlavon nemzetnek a feliratban foglalt kívánatait elintézni.”

A küldöttség szónokának, b. Kuslán országgyűlési másod-elnök urnak horvát beszédjére ő Felsege német nyelven azon választ adá: hogy ezen feliratot érett megfontolás alá véve, további határozataról értesíteni az országgyűlést.

(M—g.)

— A „H—r” szerint a budapesti cs. k. katonai t érparancsnokság szigorú megrovást küldött Molnárhoz, amiért a népszinházat a császár nevenapján ünnepélyesen kivilágítani elfelejté. Egyszer-smind a nemzeti és népszinházak igazgatóihoz utasítás küldetett, nehogy a színészek a szinpadon politikai célzásokat rögötnözzenek.

— Azon örnagy neve, ki Pestmegye gyűlését erőhatalommal gátlá meg: Kühne Frigyes.

— Kolozsvar város tanácsához a napokban érkezett meg a cs. k. pénzügyigazgatóság kemény rendelete, mely azt kívánja, hogy a bélyeg- és illetéki díjak az egy év óta kiadott hivatalos iratok után az illetőktől utólag beszédessenek s beadassanak, ellenkező esetben a tanács tagjai fognak megvétetni.

— A „S—ny” jó kutfőből hallja, hogy Kapy Ede ur, az új administrator, a megye administrációját illetőleg egy conferentia összealakításában fáradozik.

TÁRCA.

A tél virága.

(Francia beszély.)

(Folyt.)

III.

Château Lajolaisban az élet zajtalanul, csaknem minden változás nélkül folyt.

Az öreg bárónak, kinek neje néhány év előtt halt meg, két fia volt, Baptiste az idősebb, ki örököse leendett, és Achille. Baptiste nagy utazásokat tett, s ezután a mezei gazdászát folytatása végett otthon telepedett meg. Achille St. Etienneben növelték, hol a hadi akademiát látogatta, s a tengerészethez ment át.

Achille több tengeri utat tett, többi közt Joinville herceggel is sz. Ilonára, és nemsokára hadnagy s egy könnyű corvette kapitánya lett. Mig az ifju tengerész ekép hivatásának élt, Baptiste azzal foglalatoskodott, hogy azon pusztaságot, mely az öreg báróné halála óta Lajolais várában uralkodott, megszüntetvén, oda új életet hozzon. St. Evreuxben a Lajolais családnak rokonai voltak: du Carlon vicomte. Baptiste, atyja kívánatára látogatást tett ott, melynek következése az volt, hogy ő, kinek eddigi életét semmi erős szenvedély mozgásba nem hozta, élénk tűzzel megszereté a vicomte legidősb lányát, du Carlon Françoise kisasszonyt. — Mialatt más szerelmeseknek ezer akadályt kell leküzdeniök, mig legfőbb vágyuk teljesültét kivívhatják, Baptistenek minden akaratja szerint teljesült. Françoise boldognak érezte magát az ő szerelme által, a szép hölgy atyja örült, de Lajolais báró pedig ohajta a szempillantást, melyben Baptiste a család ősi törzsének új anyját előtte bemutatja. Néhány hét mulva megünnepelték Baptiste és Françoise lakodalmát. Blonde, a báróné huga elkísérte őket Lajolais várába, hol most a legvidorabb, legboldogabb élet kezdődött.

Azonban Baptiste keble mélyében ugyanazon szenvedélyesség, ugyanazon erős kedélyindulatoktól kísért állhatatlanság lappangott, mely az öreg bárót ifjabb fiára, Achillere nézve oly gyakran nyugtalanította. Achille, a tengerészhadnagy minden pillanatban párbajt vívott, adósságokat csinált, mint egy Seigneur de l'ancien régime, vizsgálat alá jutott, és egyedül személyes bátorságának s családjá barátjai közbenjárásának köszönhető, hogy nem degradáltatott, sőt egészen is el nem bocsátott. Achille átvette a parancsnokságot az „Attention“ corvetten, mely az Orne torkolatára rendeltetett vámfelügyeletül. Így a fiatal férfi csak-

nem négy évi távollét után szülőföle közvetlen szomszédságába jutott.

Dacára a szigorú szolgálatnak, melyet a vállalkozó dugarusok nehezítettek, gyakran talált Achille alkalmat Château Lajolaisban látogatásokat tenni. Itt látta először bátyja szép nejét, itt Blondet, annak gyönyörű hugát, ki az első találkozás óta hajlamot érzett a tengerész iránt, mely hajlam minden oldalról sokkal több kedvező körülménytől előmozdított, hogy világos lánggá ne növekedjék. Blonde szerette Achille, s azon varázs, melyet oly ifju lány szív gondolatai eszményére gyakorol, a könnyelmű tengerésznel sem maradt hatás nélkül. Achille szerette a szende Blondet, leg alább hitte, hogy szereti. Ez időtől fogva mindent kockára tett, csak hogy néhány pillanatot tölthessen szíve királynéjánál. Ma estve is, bármennyire korlátozott lett legyen ideje azon kutatás miatt, melyet egy hatóságnál csempészett árúk miatt tennie kellett, mint csaknem mindennap meggyőzötett azon vágytól, hogy kedvesét meglátogassa.

Hiacintha jelenléte által mind e viszonyok mintegy varázstűszéssel megváltoztak Château Lajolaisban. Achille Blondere és kellemeire nem is gondolt többé; most szeretett, és előbbi játékaikhoz képest először szeretett, és igazán, és azon egész szenvedélylyel, melyre lángoló vérmérséke képesíté.

Achille eléggé szerencsétlen volt, hogy a hajóról csak ritkán távozhatott, hogy a várban látogatást tegyen. Annál gyakrabban érkeztek szerelemtől lángoló levelei. Hiacintha, kit eddig férfi iránti szerelem szellője soha sem illejtett, új hazában, egy új, mennyei világban képzelte magát; mert amit ő érzett, semmiben sem engedett a tengerészhadnagy érzése hevének. Itt a fontolgatás, az akadályozó viszonyoknak látszólagos hideg méltatása semmit sem használt; sőt minél inkább akarta magával a szép ir-nő elhívetni: te nem nevezheted Achillel sajátodnak, te szereted őt, de ő rád nézve el van veszve, annál hathatósabban kezdett azon férfi iránti szerelem, kinek élete az ő műve volt, az árva szívében nyilatkozni.

Komoran zárta be szívét az ir-lány a másik két fiatal hölgy előtt, kik nagyon is erősen gyanították, milyen rablást kezd az idegen rajtok elkövetni. Françoise és Blonde nem közlöttek még egymással, mitől tartottak; de mindketten folytonosan arra törekedtek, hogy Hiacintha függőbb helyzetbe jusson, mint az volt, melyet az első pillanattól fogva elfoglalt. Vizsgálták az idegen hölgy képességét, és úgy találták, hogy ő, ki a rajzolásban kitűnő, a zongorajátékban jeles, nagyon alkalmas arra, hogy Baptiste és Françoise gyermekeinek nevelője legyen, és e szerint Hiacintha nem a legnagyobb kimélettel utasított mostani állásába. Az ir-hölgy el akart menni; azt hitte, hogy itt tovább egy pillanatig sem maradhat....

Hiacintha sirt, ... ő nem volt többé szabad! Nem birt többé elválni azon édes köteléktől, mely őt környezé. Elhatározta tehát, hogy a legszigorúbb sorsot is inkább eltűrni, minthogy innen távozzék, hol remélhette, hogy minden hónapban legalább egyszer fogja a kedvest láthatni.

Az öreg báró némán és vizsgálódva nézte a csöndes drámát, mely szemei előtt kezdett fejlődni. Lajolais báró maga a megtestesült vidorság vala, de e mellett megrögözt büszkeség élt benne nemesi születésére és rangja kiváltságaira. Ő éles tekinteténél fogva már régen látta, mit a fiatal hölgyek csak felve sejtettek; ő többet is látott, mert Baptiste szívébe is bepillantott.

Baptiste, Françoise szeretetre méltó férje, Hiacintha közelében a reménytelen szerelem minden kínjait átérezte. Le volt bilineselve; hiszen ő nős és két gyermek atyja volt... és csak most kellett szeméről a hályognak leesnie. Érzelemviharában el akarta hitetni magával, hogy Françoiset csak unalomból és szívét kielégítő más tárgy hiányában szerette meg; hogy a neje iránti vonzalom mindig kétes, langyos, sőt a lakodalom utáni első félévben hideg volt. Sohajtott oktalanságán és rövidlátásán; neje enyelgései unalmasokká, gyűlöletesekké lettek, annál inkább gondolt arra, hogy magát megszabadítván, új szenvedélyét követhesse, habár lehetetlennek látszott a meglévő kötelékektől menekülni.

— De Hiacintha bizonyosan szereti Achille! — monda magában. És e pillanattól kezdve mindent elkövetett, hogy öcsese emlékét Hiacintha szívében háttérbe szorítsa s iránta való vonzalmát elfojtsa.

A château lajolaisi viszonyok, mint azokat az imént előadtuk, nagyon természetesen azt eredményezték, hogy Hiacintha magát tökéletesen elszigeteltnek és még hidegebb légkörben érezte, mint ama kalandos éjé volt, midőn Achille életét megmentette. Ugy látszott, mintha Françoise és Blonde összeesküdtek volna, hogy a szép ir-hölgyet hideg hallgatásuk által megalázzák. Az öreg báró rendkívül udvarias volt; de ez udvariasság ezerszer hidegebb volt, mint a két nőtestvér hallgatása. Ki maradt még a szeretetle méltó, szende lány számára, mint Baptiste, ki őt vigasztalta, ki bátorságot és reményt nyújtott nélküli, hogy szíve titkának előadása által őt magától elidegenítette volna.

Ez órák alatt Baptiste az édes mérget mindinkább beszívta magába. Françoiseval nemsokára meghasonlott; Hiacintha iránt nejétől nagyobb szívelyességet és méltányosságot követelt, s az ifju bárónő alkalmat vett kijelenteni: hogy a méltányosság épen azt igényli, miszerint e csábító lány — bánja is ő, bámi nagy pénzbeli jutalommal — a várból azonnal eltávolíttassék. Baptiste harago-

